

ÚJ, MUTATÓS DÍSZNÖVÉNY A CSÉSZEKÓRÓ

A fészekvirágzatúak népes családjának sok faja közismert és kedvelt kerti dísznövény. A szilfiumok (*Silphium* spp.) a család még kevésbé ismert és alig hasznosított nemzetségét alkotják 17 növényfajjal, melyek többsége észak-amerikai és mexikói származású. Közéjük tartozik a csészekóró, amely szoliterként, nagyobb pázsitos kertben egész nyáron szép látványt nyújt.

A nemzetség nevét *Linné* a görög *silphion* szóból vette át, emlékeztetve az ókori görögök szilfionjára, ami egy különleges, ernyősvirágzatú fű-

szer- és gyógynövény volt. A rómaiak által is nagy becsben tartott – egyebek között fogamzásgátló hatásúnak vélt – *silphion* a mértéktelen gyűjtés miatt már az

első században kihalt. A hagyomány szerint utolsó fellelt példányát *Nérónak* szállították.

A botanikai szilfiumokat az amerikai szakirodalom a növényekben található ragadós-gyantás anyag miatt gyantásgyomokként említi, erre egyik fajuk, a gyantáskóró magyar neve is utal. Európába a 18. század végén, mint dísznövény került át Észak-Amerikából. Erről a fajról 1842-ben *Alvor* tábornok állapította meg, hogy leveleinek elfordulása, mint iránytű vagy tájoló (= compass), az észak-déli irányt mutatja, azóta az iránytűnövények prototípusa.

A csészekóró (*S. perfoliatum* L.) latin nevében a fajt jelölő *perfoliatum* név a levelekkel átnőtt szárra utal. Emiatt elfogadott magyar neve az átnőttlevelű szilfium is. Angol köznapi nevei a levelekből képzett csészére utalnak (cupplant, Indian cup), így lett az elnevezése csészekóró. Természetes élőhelyein az USA-ban Ontario államtól Dél-Da-

A fészkes sátorvirágzat

kotáig, illetve Georgia déli részétől Oklahomáig terjedt el. Kedveli az erdős vidékeket, előfordul parlagokon, útszéleken, a prérók nedvesebb területein, a folyó- és patakpartokon. Őslakos indiánok a megsebzett szárból szivárgó, gélesedő folyadékot „rágógumiként” használták. Gyökérkivonatának erősítő és gyógyító hatást tulajdonítottak. Feltehetően már az 1700-as évek előtt Európába hozták. A nagy levéltömeget fejlesztő csészekóróval, mint takarmánynövény nyel kísérleteztek Oroszországban. Dísnövényként hasznosítják Angliában. Megtelepedett Németországban, Ausztriában és Svájcban.

Az élőlő növény 1,2-2,5 méter magas. Gyökérzete erős főgyökérrendszer. Szára egyenes, erős, szabályos négyélű, a csúcsig leveles. A valódi levelek keresztben áttelkenesek, oválisak, hegyesedők, körben fogazottak. Színükön sötétzöldek, érdes tapintásúak, a levélfonák kékeszöld. Az alsó levelek nyelesek, a többiek egyre rövidebb levélnyélen fülecskésen kiszélesednek. A felső levelek szárólelők, egymással szemben összenőve „csészét” képeznek. A fészkesvirágzatok 5-8 centiméter átmérőjűek, viszonylag hosszú virágzati tengelyen képződnek, összetett, úgynevezett fészkes sátorvirágzatot alkotnak. A nyelves virágok szíromlevelei sárgák. A nemzetség jellegzetessége, hogy csak a nyelves virágok termékenyek, és széles, lapos, szárnyacska-kasztatot érlelnek. A levágott zöld szár sebzési felületén gélesedő folyadék szivárog. Leveles szára télen a talajszintig visszafagy. Tavasszal nagyszámú, erős gyökérsarjval hajt.

A csészekóróra 1994-ben figyeltünk fel Berkeszen (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye), a Vay-kastély parkjában, ahol korábban nem fordult elő. Botanikus kertek (Gödöllő, Vácrátót, Debrecen) gyűjteményei segítettek azonosításában. Megfigyeltük a Margit-sziget dísztavának közelében is. Néhány gyökérsarjat a 90-es években dísnövénykertbe ültettünk. Az áprilisi kihajtást követően a tövek május közepétől végétől erőteljes szárat nevelnek. Virágzásuk június közepétől őszig folyamatos. Egy-egy szár a tenyészidőszakban 25-30 virágzatot hoz. Feltűnő, sárga virágait méhek, poszméhek, legyek, lepkék látogatják. Kórokozókat, kártevőket a növényeken nem figyeltünk meg, üde fekvésben különösebb gondozást nem igényelnek. Magasra növő szárukat a viharok megdöntik, ezért célszerű azokat összefogva lazán körbekötni. Szoliterként, nagyobb pázsitos kertben a csészekóró egész nyáron szép látványt nyújt.

Dr. Salamon Pál

A négyszögletes száron összenőtt levelek „csészét” alkotnak, melyben összegyűlik az esővíz

A csészekóró augusztusban

Virágzatai szíromhullás után

Kiváló kertészeti árudák 2020-ban

A Magyar Kertészeti Árudák Egyesülete (Makert) alapelvének tekinti, hogy az általa minősített kertészetekben ne csak az ott termesztett és árult növény legyen kifogástalan, hanem hogy élménydús, hasznos kikapcsolódás legyen a vásárlás. Ennek része a széles és áttekinthető, nem csak növényekből álló választék, valamint az is, hogy szakmai tanácsokkal tudjanak szolgálni az ott dolgozó kollégák.

A Makert-tagok árudái mind ilyenek, ami a vásárlók számára biztosíték. Nemcsak abban lehetnek biztosak, hogy a vásárolt növény egészséges, hanem abban is, hogy a helyszínen is hozzáértő kezek gondozták.

Minden tavasszal meghirdetjük a Kiváló Árudák pályázatát, melynek célja, hogy felmérjük a hazai kertészetek színvonalát. A szakértő zsűri által feltérképezett árudák pontozása abszolút törekszik az objektivitásra. A bírálók nemcsak a szépet keresik, hanem tapasztalataikat is megosztják, észrevételeikkel segítik még jobbra tenni az árudákat. Így egy szakértői, külső kontroll alapján tudják fejleszteni magukat.

A Kiváló Áruda elismerést szerzők egy évig viselhetik a címet, az üzletben kihelyezhetik a díj emblémáját, amit a vásárlók már tudatosan keresnek, hiszen ez garancia részükre.

Az idei évben a pályázaton a következő árudák nyerték el a kitüntetést:

- Alsótekeresi Faiskola – 8130 Enying, Fenyő u. 4.
- Horváth Kertészeti Árudák – 4031 Debrecen, Balmazújvárosi út 23. (Oázis Kertészet)
- Horváth Kertészeti Árudák – 4320 Nagykálló, Korányi Frigyes u. 78.
- Horváth Kertészeti Árudák – 4400 Nyíregyháza, Korányi Frigyes út 204. (Oázis Kertészet)
- KEFAG Zrt. Juniperus Parkerdészet – 6000 Kecskemét, Mártírok útja 88.
- Mester és Társa Kft. – 7700 Mohács, Pécsi út, Ipari park (Oázis Kertészet)
- NasteBau Kft. Apátfa Kő és Kertcentrum – 8900 Zalaegerszeg, Gazdaság u. 70.
- Virágszékér Kft. – 6000 Kecskemét, Máriahegy 171/a. (Oázis Kertészet)
- Virágzó Dunakanyar Bt. – 2132 Göd, Révay u. 33.

Keressék emblémánkat tagjainknál!